

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 1

16 травня – 22 травня 2025 р.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ТА ТЕРМІНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙСЬКОВОЮ ТЕХНІКОЮ ТА ТРАНСПОРТОМ

Переклад термінології, що стосується військової техніки, є однією з найскладніших ділянок військового перекладу, адже охоплює широкий спектр технічних засобів, які застосовуються на суходолі, в повітрі, на морі, а також у сфері спеціалізованих операцій. Успішна робота з подібними текстами вимагає від перекладача не лише загального розуміння функцій тієї чи іншої машини або системи, але й глибоких знань у сфері технічної класифікації, військової стратегії та лексикографічних стандартів. Надзвичайно важливо чітко розрізняти техніку за типами, рівнем захищеності, маневровими можливостями, сферою застосування, а також враховувати способи її найменування: від формальних назв до комерційних і умовних кодів.

Найбільш поширеним типом бойових засобів є наземна бронетехніка, яка може бути класифікована за функціональним призначенням, ступенем захищеності та рівнем автономності. Серед основних термінів виділяються: *Armored personnel carrier (APC)* – бронетранспортер, транспортний засіб, призначений для перевезення піхоти до зони бойових дій; не призначений для безпосереднього ведення бою (*M113 APC - БТР М113 (Досі використовується)*), *Infantry fighting vehicle (IFV)* – бойова машина піхоти (БМП), обладнана для безпосередньої підтримки піхоти у бою, зазвичай має озброєння (гармата, кулемет, ПТРК) (*Bradley IFV*, та інші моделі БМП Бредлі. Має багату історію).

Іншою значною групою техніки є авіація. У складі ВПС (військово-повітряних сил) існує значна кількість типів літальних апаратів, що відрізняються за призначенням, рівнем маневровості, типом озброєння та радіусом дії: *Fighter jet* – винищувач, призначений для виборювання переваги в повітрі (*F-22 Raptor, MiG-29*), *Bomber* – бомбардувальник, літак для нанесення ударів по наземних або морських цілях (стратегічний або тактичний) (*B-2 Spirit*).

Часто моделі літальних апаратів подаються з комерційною або умовною назвою, яку слід зберігати у перекладі за допомогою транскрипції або транслітерації з поясненням: *F-16 Fighting Falcon* – винищувач F-16 «Файтінг Фалкон», *AH-1Z Viper* – ударний гелікоптер AH-1Z «Вайпер».

До того ж, супровідна термінологія відіграє важливу роль у деталізації: Takeoff weight – злітна маса (максимально допустима вага під час злету), Combat radius – радіус бойового застосування (діапазон без дозаправки), Payload capacity – вантажопідйомність або бойове навантаження (кількість озброєння).

Що ж до морського компоненту, терміни у цій категорії найчастіше мають закріплені відповідники, адже базуються на міжнародних військово-морських класифікаціях. Основні одиниці: Destroyer – есмінець, швидкісний і маневровий бойовий корабель, призначений для захисту більших кораблів, Aircraft carrier – авіаносець, здатен нести літальні апарати; серце ударної авіаносної групи, Submarine – підводний човен, судно, здатне до тривалого підводного плавання; може бути дизель-електричним або атомним.

Особливу увагу слід звернути на формальні назви кораблів, що супроводжуються префіксами: USS (United States Ship) – означає, що корабель перебуває на службі ВМС США (USS Nimitz – авіаносець ВМС США «Німіц», USS Enterprise – авіаносець ВМС США «Ентерпрайз»).

У військовій термінології широко використовуються скорочення, які мають усталені розшифровки. Їхнє некоректне тлумачення може спотворити зміст: LAV (Light Armored Vehicle) – легка броньована машина, MRAP (Mine-Resistant Ambush Protected) – бронемашини з посиленням протимінним захистом, UAV (Unmanned Aerial Vehicle) – безпілотний літальний апарат (у розмовній мові – дрон, але у військовому тексті краще вживати офіційну назву).

Також актуальною є адаптація назв до українських реалій, як ось улюбленець публіки Bayraktar TB2. Українською найчастіше вживається як безпілотник «Байрактар», без перекладу.

Переклад військово-технічної термінології — це синтез лінгвістичної, технічної та культурної компетентностей. Високоякісний переклад у цій сфері передбачає не лише знання мови, а й здатність до міждисциплінарного аналізу: розуміння класифікації техніки, її призначення, міжнародних стандартів позначення, а також контексту застосування. Лише такий комплексний підхід дозволяє забезпечити точність, ясність і функціональну адекватність у міжмовному військовому дискурсі.

Література:

1. Marioara Patesan, Georgeta Obilisteanu, Vasile Carutasu. *MILITARY BASIC ENGLISH*. URL: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/mlitary-english.pdf>
2. U.S. Department of Defense. (2021). *Department of Defense dictionary of military and associated terms*. U.S. Department of Defense. URL: <https://irp.fas.org/doddir/dod/dictionary.pdf>
3. *STANAG 6001 Edition/Édition 5*. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf